

Az öreg, mert így hívta mindenki, már napok óta gyengélkedett. Nem evett, a szívére panaszkodott, de itt nem vette szavát komolyan senki. Hét éve, hogy ide került, ebbe a börtönbe, egy év előzetes után. Itt ő volt a 0460. számú elítélt. Tisztességes nevét nem tudta senki. Az újságban is csak úgy jelent meg: K. Ferenc. Aztán leírták az elkövetett bűncselekményt és az ítéletet, mely elég szigorú volt, tizenkét évet kapott, leghamarabb csak kedvezményesen, három év múlva szabadulhat. Belenyugodott, mit tehetett mást. Még szerencse, hogy fiatalabb korában kitanulta az asztalos szakmát, mert ennek itt nagy hasznát vehette. A munka lekötötte, ez nem esett nehezére, ha dolgozhatott, még az idő is jobban, talán gyorsabban telt. Kint nem maradt senki, csak a felesége, de az elkövetett bűncselekmény miatt, nem írt levelet, nem látogatta, csomagot sem küldött. Így K. Ferenc egyedül maradt, keveset beszélt, nem voltak vidám percei. Tette dolgát, azt, amit itt kötelezővé tettek a fogságban, meg azt, amit szűkösen a körülmények megengedtek. Mindent összeszámítva: ő volt a 0460. számú – emberi alakzatú – élőlény. Így dobogott a szíve, ebben a tudatban. A jövőre nem is szeretett gondolni, tervezni, pedig nem volt kedve. Úgy érezte, hogy talán eléggé elszúrta az életét, volt benne egy kis megbánásféle is, de ezt az érzést elhessegette magától. Elkövette, hát elkövette, biztosan nem kellett volna. Lehetett volna meggondoltabb is, - talán! Sajnos már nem lehet visszafordítani! Ezzel, így kell élni, ameddig csak él.

Egyik kora reggel, még ébresztő előtt nyögésre, hörgésre lettek figyelmesek a cellatársak. Az öreg rosszul lett. Dörömbölve jeleztek az őröknek. Felvitték az orvosi szobába, de már késő volt. Megállt a szíve. Azt mondták, baloldali infarktust kapott. A temetését gyorsan megszervezték. Arról szó sem lehetett, hogy kiadják a hozzátartozóknak, hiszen nem is volt hozzátartozója. Azok megszűntek, többé nem léteztek. Ebben az esetben a végső nyughely a rabtemető. Ez a temető a börtöntől egy kissé távolabb helyezkedett el. Nem nagy terület, nincs is bekerítve, szélein utak futnak, a végében vasúti sínek. Sírhanthok, sincsenek. Elvéve találni benne néhány keresztet, de itt sem lehet tudni, hogy a keresztől, merre van a koporsó. Valahol körülötte. A temetés is egyszerű, nincs semmi különleges ceremónia. Kiássák a sírt, azon az üres helyen, ahol még nincs elhantolva senki, aztán mindjárt beleteszik a koporsót, bekaparják. Elegyengetik a földet, simára, hogy ha nő a fű, meg a gaz, könnyű legyen kaszálni. Az ásóról, lapátról leverik a földet, beteszik abba a kis furgonba, mellyel kihozták, aztán visszamennek a börtönbe és folytatódik minden tovább.

Valahogy így történt az öreg esetében is, azzal az eltéréssel, hogy az - ásás, lehelyezés, földelés - célcóját végignézte távolról, az út széléről egy idős asszony. Özveggy Tóth Jánosné. Nem rég özveggyült meg, alig három hónapja, hogy eltemette a férjét. Így feketében, a friss gyászban, mindenre érzékenyebb az ember. Véletlenül járt arra. Tulajdonképpen a városba menő buszhoz igyekezett. Egy kicsit meg is fáradt a gyaloglásban, éppen megállt pihenni, levegőt venni, amikor észrevette a temetőben tevékenykedő embereket. Amikor jobban megfigyelte, élesen meg tudta különböztetni, hogy melyik a rab, melyik az őr, akkor eszmélt, egy temetést lát. Azt tudta, hogy ez itt a rabtemető. Erről már mások is beszéltek, meg arról, hogy jó nevű politikusokat is temettek ebbe a parcellába, nem most, régebben, - a háború előtt, talán az ötvenes években – inkább. Ahogy ott állt, felmerült benne, ki lehetett ez az ember, akit most temetnek? Összerakta az ismereteit, a hallottakat, a maga özvegységét sem hagyta ki, érezte, hogy azt a valakit, akit letesznek a földbe, azt is anya szülte. Amikor megszületett, még vétlen volt, ugyan olyan, mint bárki más. Talán a génjei lehettek eltérőek az átlagostól, hogy később ilyen bűnt követett el, de a génekről fogalma sem volt, nem is hallott róla. Csak a

szóbeszédből idézte, mert ilyenkor az okosabbak erre hivatkoztak. Összeszorult a szíve, még a könny is kicsordult a szeméből. Egyetlen civil embert sem látott az ott tevékenykedők között. Virág sehol, egyetlen szál sem. Ekkor jutott eszébe, hogy a komaasszony hozott a múltkor egy olyan kerek, szalmából font és falevelekkel díszített koszorút, hogy majd kiviszik a férje sírjára a temetőbe. Aztán elbeszélgették az időt, meg a lába is fájt, így a temetői látogatást elhalasztották. Arra gondolt, ezt a koszorút, holnap elhozza erre a sírra, legyen neki is, valami dísz, megemlékezés, ahogy illik egy halotthoz, még akkor is, ha ez itt nem szokás. A férjének, pedig visz majd élő virágot, most nyáron van a kertben bőven, szakíthat belőle.

A gondolatot másnap tett követte. Kezében a kerek, szalmából font koszorúval, némi díszítéssel ott állt a friss ásás szélén. A meghatottságtól, meg az öregkor érzékenyebb lelkületétől, – hiszen ilyenkor már meghatódik az ember mindenben, – eleredtek a könnyei, sírt, sírt, csak sírt. Siratta magányát, férjét, azt a valakit, akit ide hantoltak tegnap. Meg volt győződve arról, hogy amit most tett, jócselekedet, és ha majd eljön az ő ideje, akkor ezt kedvezően fogják beszámítani. Letette a koszorút a földre, hiszen nem lehetett semmire sem felakasztani. Állt ott egy darabig összekulcsolt kezekkel, még imádkozott is, majd szépen, lassan hazaindult.

Másnap délelőtt, amikor újból a buszhoz igyekezett, odapillantott. Látta a koszorút, a szalmafonat sárgán virított. Nyugodt szívvel szállt fel a buszra, hogy a városba menjen. Délutánra beborult az ég, dörgött, villámlott és eleredt az eső. Először csak esett, aztán felerősödött, majd szakad, mintha dézsából öntötték volna. A lezúduló víz hömpölyögve folyt, sodorva maga előtt minden mozdítható tárgyat. A koszorút is elmosta, vitte magával, először belekerült egy árokba, majd az út melletti patakba. Áthömpölygött a vasút alatti átfolyón, az, pedig kivetette az országútra és ott egy járdasziget mellett megakadt az autók fő csapásában.

A hirtelenjött eső után a közlekedésben egy kis szünet állt be. Egyetlen autó sem járt, kihalt volt az út. Az esővíz eltűnt az útról, csak némi sárhordalék maradvány maradt az aszfalton, meg a szalmafonatos sárgakoszorú. Ott hevert az esőtől megtépázva, árván, magányosan, semmihez és senkihez nem tartozva. Mintha azért fonták volna, hogy mint koszorú, ne lehessen többé koszorú. Az első autó kikerülte, a következőnek csak az első kereke érintette. Aztán jött a harmadik, amelyik keresztülgázolt rajta, majd egy kamion összes kerekeivel kilapította. Vége volt. Úgy feküdt ott az úttesten, mint egy halott, kiterítve. Mint jelkép is megszűnt. Egy csomó szalma lett, ott az út közepén.

\*